

СИНДИКАТ ОБРАЗОВАЊА ЧАЧАК

Улица Жупана Страцимира бр.1.32000 Чачак

Телефон/факс: 032/348-829

e-mail: cacak_soc@open.telekom.rs

ПИБ:101113933 текући рачун: 155 -3330 – 11 Halkbank

О наводном праву да се лаже, како би се крало

Драги поштени, паметни и врли свете, добро јутро и ведар освит новог дана ти желим! Период слава и других светковина „диљем“ (како популарна реч!) Србије донео је тешке речи, бесмислене пароле и аргументе који личе на бунцање. Инсистирам на томе да овај текст читате оком, слухом и свом расположивом ведрином коју вам ваш дух може подарити, без анестезија!

Погледајте портале. Не вређа само лаж, клевета, речи изговорене без одговорности, без интелектуалног поштења, без писменог слова. Та разлабављеност у односу на властити став, тај мањак аргумената који творе разложно мишљење, већ су увелико део општег миљеа. Тужно и туромно, постидим се у име свих понижених и увређених, подједнако као и у име оних који, вођени искључиво жељом да унизе друге, које доживљавају као некакве ривале, унижавају себе, интелектуално и духовно. У овој општој плими агресивне баналности упада у очи једна новина: наглашено је позивање на част, карактер, људску доследност, поштење. Обилје придева изведених из ових именица, који циљају да осуде, етикетирају, подвуку некакву демаркациону линију између људи и људи, опет! А знате и сами, чим браните нешто свим силама, чим тако наглашено правдате свој образ, значи да сте га до заборава давно и брутално окаљали, изгубили. Па сада носталгично побрајате појмове који у вашем личном искуству више немају садржај, јер сте давно угасили чисте зоре детињства.

Урнебесно је и карикатурално да људи на положају који би друге требало да представљају и личним примером усмере, самопроглашени интелектуалци и продане душе, свој вокабулар толико оптерете етичким терминима или, још горе, некаквим лошим покушајима етичких ставова. Толико овај урнебес подсећа на Еразмову Похвалу лудости, манирски и суштином, да би то чак било забавно да се не забављамо сопственим јадом, који се, као куга некада, брзо шири. Немојте, Господо, у име баш те исте части, о којој говорите! Знате, Добра нема ако правите тако лахорасте компромисе! Части нема, ако се служите или пристајете на уцену, како бисте удовољили својој сујети! Ни Добро ни част није лако ни задобити нити изгубити. Труд је потребан и за то да постанемо достојни части и да је угушимо, силом, тамо где нам је она по природи нашег бића усађена. Ако покушате да је на силу угушите, ваш речник опседају демони етичких термина, прогонитељи лицемерја. У етици се зна да постоје вредности које творе базу наше личности, тзв. интринсичне вредности. Оне не следе логику тржишта. Ништа их не може заменити, нити их можете купити, надоместити, продати или отуђити. Међу првима од ових вредности свакако је вредност људског достојанства, из које потиче наш понос што смо људи, наша слобода, наш избор, наш морални интегритет. На овај темељ надограђујемо своје изборе, образовање, одговорности. То је кроки склопа који је, у предивном људском обличју, називан интелектуалцем. И такав човек је светионик, свима онима који нису успели да свој мозаик стамено склопе и чврсто увежу. Такви су нам потребни, јер њиховим светлом и ми видимо. Њихово светло космички сија, не могу га угасити лажни интелектуалци, јер су тако одлучили. Такав је, одувек, ред ствари. А у порталима које читамо чак и представници професија које су дефинисане хуманистичким циљевима (лекари, васпитачи, борци за јавни интерес на различитим

позицијама) поносно истичу како немају своје људско достојанство, самим тим што су се „мудро“ и „лукаво“ упустили у тржишне размене, јер им је њихова интелектуална супериорност омогућила да препознају трансфере који су за њих повољни!? И све то је, да буде још занимљивије, у „општем интересу“. И то се све говори јавно, уз етикету да је онај који не препознаје да се ту о части ради, вероватно сам морално закржљао. Лекарска комора, или политичка партија, ка којој овако компромитована „част“ гравитира, се не оглашавају. Не смета им такав интелектуалац, нека он одређује карактер организације. Опасност за себе не виде, анестезирани и сами плимом баналности.

Некако се чини да празни појмови лебде, ови етички, иначе пуни смисла, а да их контекст приграби само како би се окитио неодређеном бомбастичношћу. Много тога се побркало, али не због плавог чуперка. Јасан је доказ да се системачно треба подсетити значења и улоге добра, части, карактера, поштења, истинољубивости, достојанства, јер их они јако учени заиста бркају. Ургентније је такво темељно животно оспособљавање, маните се других, парцијалних и произвољних, одрживих развоја и предузетничког духа (који су већ ушли у програме средњих школа, и који нам школу лагано претварају у школицу). Набројаћу само пар ствари, у нади да ће вас и разрада занимати:

- Достојанство није на продају, није предмет никаквог трансфера, пијачне размене и ценкања;

- Без достојанства човек не зна за слободу, одлуку, одговорност, морални закон, част. Његово понашање личи на атом у Брауновом кретању. То није морални агент, већ само занатлија или човек са одређеним вештинама, које може да употреби али и злоупотреби, без разлике. Не постоји гаранција да ће човек без достојанства радити у корист својих „ближњих“, јер свакако неће код њих ценити оно што код себе не негује и не цени;

- Сујета не доноси носиоцу монопол на интелектуалност (а може да има знање) или част, напротив, удаљава га од људске суштине која му је иманентна;

- На крају-ЛАЖ, тако несебично толерисана, харизматична и бескрупулозно кокетна, ЛАЖ. Лаж не престаје да буде нешто лоше, непожељно и зло само зато што су неки, који са њом кокетирају, тако одлучили. То ФИАТ! не постоји. Кодекс апсолутне дужности да се говори истина, тако природно скопчан са идеалом људске части и достојанства, данас је унижен на место романтичарског вапаја, подсетника на далеку, некадашњу и заборављену врлину, попут чојства и јунаштва. Некада се разматрало да ли ту нашу дужност да говоримо истину може да поколеба човекољубље, као мотив. Тада смо били људи који су могли да уживају захваљујући томе што се радују свом достојанству, борби да постану бољи, поштовању другог. Тај напор доноси радост, какву мало ко данас познаје. Људи, радујмо се! Не ускраћујте себи да погрешите, сви ћемо погрешити. Али ћемо и устати, трудити се, загледани у светионик, у човека, какав треба да буде. Није нам дужност да лажемо, чак ни из човекољубља! Разлог је снажан, колико и једноставан:

„Највећа повреда дужности човека према себи, посматраног само као морално биће(људскост у његовој особи), јесте супротност истини: лаж”

(Ово је Кантов диктум из Метафизике морала, који он децидно брани у чувеној расправи коју је водио против компромисности лагња, белих лажи и сл. са Бенџамином Констаном. Резултат те расправе је Кантов текст „О наводном праву да се лаже из човекољубља“, на који у наслову овог текста алудирам)

А замислите, тек, колико нам никако није дужност да лажемо, како бисмо крали!? Придобити за себе нешто, приградити јер нам не припада више него другима, преварити- ништа од тога нема везе са часним понашањем, сем што га обесмишљава. То могу да раде само они који достојанство заиста немају. Много им је труда било потребно да га у себи угуше, јер је достојанство сила, најважнија дужност према себи самом. Тако исцрпљен човек туђе достојанство ни не примећује, а нема ни основ за дужности према другима, нарочито не несавршене. То значи да

порива чисте благонаклоности и добре воље према другом човеку не може да буде, ако не хајеш за своје достојанство, ако блудиш на пијачним разменама у потрази за бољом понудом, јер ту „жетони вредности немају“, као на Титанику.

Трајан је напор да се буде човек, а борба за достојанство нас као људе одређује. Треба снаге, свима. Знање само отвара многе путеве духовности и нове путеве знања, не затвара их. Тако да сви који нисмо уновчили знање, свакако јесмо стекли капитал који је, за разлику од трансакционог новца, неотуђив. Сви који нешто заиста знате, а у међувремену вас то није спречило да останете на путу јединог аутентичног људског труда, труда око властите човечности, молим вас да **ЗАГРМИТЕ** против наказне, збркане и карикатуралне псеудо интелектуалности, зато што то јесте ваша дужност. Када осетите колико сте јаки, радост је неизрецива!

Лепо је што смо људи, радујмо се!!!

За УСПРС И СОЧ

Катарина Мајсторовић,
др филозофије, етичар